

La vigília

(ALDC, III, 643. La vigília d'una festa)

Vigília, vespra, vetlla i *dissabte* són els noms de major extensió per a designar el 'dia que precedeix una festivitat'. *Vigília* és un mot culte pres del llat. VĪGĪLIA, que ha pres el sentit de l'enunciat (s. XIII) a partir del de 'ofici litúrgic que se celebra la nit abans d'una festivitat'; coneix les var. *vegília*, per dissimilació vocàlica; *vi[dʒ]ília* 85, 110, 127, amb palatal africada; *vigili, vegili* 13, 16, 17, 22, per pèrdua de la neutra final (com *histori* < *història*); *vi[z]ília* 120, *ve[z]ília* 55, 91, 120, 123, *entre vi[z]ília* 119, per despalatalització; *vi[χ]ília* 188, per influència del cast. *Vetlla* és un deverbal de *vetllar* (< llat. VIGILARE 'estar sense dormir, vigilar'), var. palatalitzada i geminada d'una anterior *veilar (*vetlar* o *velar* en bal. i val.); congènere del fr. *veille*, el sentit de 'vigília' s'explica pel de 'nit prèvia a una festivitat passada en vetlla, pregant'; var.: *v[ɛ]tlla* 90 (enfrent de *v[ɛ]tlla* de la resta de l'àrea), *venlla* 99, amb *n* adventícia potser per dissimilació de les palatals de *ve[λλ]a* (cf. *atgegar* > *engegar*). *Vespra* (s. XIII) deriva del llat. VESPERA, adjectiu substantivat (VESPER, -ERA, -ERUM) 'capvespral' → 'tarda, capvespre' → 'vigília'; potser pel conflicte amb *vespre* 'primeres hores de la nit' en una gran part del Principat va ser substituït per *vigília* i en balear, per *dissabte*; var.: *vrespa* 102, 106, 133, 140, 141, 143, 145, per metàtesi; *v[ɛ]spra*

93, 115; *despra* 174, per fonosintaxi; *viespra* 87, en àrea de transició a l'arag., per diftongació de Ē; *vispera* 42, per castellanisme; *vispra* 118, per síncope; *vriska* 94, 100, per metàtesi de l'anterior. *Dissabte* (< llat. DI(E) SABBATI) ha passat tardanament (Figuera, 1840) de 'dia anterior al diumenge' a 'dia anterior a una festa'; és mot propi del bal., d'alguna localitat peninsular (41, 56), així com de la Marina Baixa (179, 182), on s'explicaria per la colonització mallorquina de principis del s. XVII (Veny, 1978); *dissatte* 70-79, 81, 82, 182 és una var. assimilada. *Dejuni* prové d'una dissimilació del llat. JEJUNIUM; semànticament és una transposició metonímica de 'dejuni practicat abans d'una festa' a 'vigília'; var. *dijuni* 65, 68, 129, per assimilació a la palatal; *di[dʒ]uni* 69, *de[dʒ]uni* 127, amb africada; *de[z]uni* 123, per despalatalització (veg. mapa 281). *Posobra* 88, 92, 96 és mot quasi exclusiu de l'andorrà, procedent de *posa obra* 'descansa del treball' "perquè en acabar aqueix dia es comença a descansar" (DECat). Notem finalment les formes perifràstiques *dia ans* 43, *dia abans* 80, *dia abans de vetlla* 5, *dia antes* 56, 80, 95, aquesta amb un castellanisme primerenc.

Són mots normatius *vigília, vespra* i *vetlla*, des del DG₁, 1932; *dissabte* i *posobra*, des del DIEC₁, 1995.

